

Heuristika a Terminologické minimum

Umělecko-historické řemeslo:

kriminalisticko-medicínská metoda „vyšetření“ uměleckého díla (V. Richter):

1. **Popis a rozpoznání díla**
2. **Heuristika**
3. Analýza a komparace
4. Rekonstrukce kontextu
5. Konstrukce významu

Popis a rozpoznání díla

Definice díla jako katalogového hesla – základní náležitosti:

- Základní vymezení – název objektu, věcný popis, ikonografický námět
- Materiál – dřevo, kámen (jaké)
- Technika – olej na plátně, dřevě apod., grafické techniky
- Míry – výška, šířka, hloubka, ev. průměr
- Značení, nápisy, štítky apod. = autorství, datace
- Místo uložení, vlastník
- Provenience
- Literatura - heuristika

Immaculata

1769

Olej, plátno, 235 × 158 cm. Značeno vlevo dole na podrážce střevice anděla: *Franc: Korompay. pinx.* Datováno na zadní straně plátna: 1769. 29. Septembris.

Muzeum umění Olomouc, inv. č. O 141.

Provenience: od 1952 patří obraz k základnímu fondu Muzea umění Olomouc, kam byl převeden ze sbírek Musea hlavního města Olomouce. Byl namalován pro kapli P. Marie kostela sv. Jakuba na olomouckém Předhradí.

Vystaveno: Olomouc 2006 dosud.

Restaurováno: Š. a P. Bergerovi 2005.

Technologický průzkum: Š. a P. Bergerovi 2005.

Na rentgenogramech se objevila překvapivě živá kvalitní malba s uvolněným suverénním rukopisem. Objemy jsou budovány přidáváním bělob, polotekutou hmotou, která zaznamenává strukturu tahů štětce. Ve stínech promalování téměř chybí. Kompozice je předem jasně daná, nedochází k postupnému zpřesňování tahů. Vše svědčí o vysoké zručnosti a zkušenosti malíře.

Prameny: Cerroni 1807, I–33, fol. 78r.

Literatura: Wolny 1855, I/1, s. 304. – Nowak 1898, s. 28. – Welzl 1906, s. 42. – Sochor in Thieme-Becker XXI, s. 321. – Venera 1949, s. 24, 75 (nedochované). – Škranc 1981, s. 12, 17, 111 (nezvěstné). – Kratinová 1986, s. 16, u č. kat. 8. – Kratinová 1992, u č. kat. 35. – Wörgötter in Brno 2003, s. 213, pozn. 24. – Jakubec 2005, s. 467. – Zápalková in Olomouc 2006, s. 126, č. kat. 275.

F. V. Korompay, Immaculata

Archivy
Muzea
Památkové ústavy

Archivy

- Národní archiv Praha
- Zemské archivy – Brno, Opava
- Státní okresní archivy
- Městské archivy
- Archivy Národního památkového ústavu
- Archivy stavebních úřadů
- Archivy podnikové
- Archivy soukromé

Pfarrkirche

Alte Schule

Herrens Haus

„Osten Hofstätten“

Pfarrkirche samt Pfarr- und Schule.

M N N O M V N D I B E D E M P T I . 1 6 2 8 .

Jan 9. Januarij. Ist George Dintzen Undt seinem ehewib
ein Kindt Gebauft worden Namens George; Die Falsen waren
Thomas Werner, Valentin Josten, Undt Cua die George Albin.

Jan 26. Januarij. wardt Casper Bieren Undt seinem ehewib
ein Kindt Gebauft Namens Sibilla; Die Falsen waren Jac
cob Diefolge Wula Weban Diefolgen, Undt Cua Martin Diefolgen.

Jan 21. Martij. Ist George Diefolgen Undt seinem ehewib ein
Kindt Gebauft worden Namens Balhacor, Die Falsen waren
George Dierner, Dientzel Diefolge, Undt Cua, Cua Albin.

Jan 22. Martij. Ist Martin Diefolgen Undt seinem ehewib
ein Kindt Gebauft worden, mit Namen Sibilla; Die Falsen
Diefolgen Christof Rodel, Anna die Jacob Dintzen Undt
Maria die George Diefolgen.

Jan 7. May. wardt dem Balhacor Jochen Undt seinem ehewib
ein Kindt Gebauft Namens Judit, Die Falsen sindt gewesen
Martin Diefolgen, Die George Dintzen, Undt Cua die George Albin.

Jan 26. May. Ist Benedict Diefolgen Undt seinem ehewib
ein Kindt Gebauft worden, mit Namen Martinus, Die Falsen
Martin Diefolgen, Michael Diefolgen, Undt Tobias Diefolgen.

Jan 10. Junij. Ist dem George Postman allfrosen Dierman,
Dorfher Diefolgen Diefolgen Undt seinem ehewib ein Kindt Gebauft
worden, Namens Johann, Die Falsen waren Michael Diefolgen
Diefolgen die Diefolgen, Tobias Dierner Diefolgen allfrosen
Undt Anna die George Dintzen.

Jan 24. Junij. Ist Martin Dintzen Undt seinem ehewib ein
Kindt Gebauft worden Namens Dorotta, Die Falsen Diefolgen
Haben Jochen, Balhacor Werner Diefolgen Cua, Undt Weban Diefolgen,
Magd. Christina.

Jan 17. Septemb. wardt dem Hans Dintzen Undt seinem ehewib
ein Kindt Gebauft Namens Michael, Die Falsen George Postman
Diefolgen, David Diefolgen, Undt die Tobias Dierner Diefolgen.

- Matrika pokřtěných

24. Fundati Pogrebowsta.

W Aniasz Dziast: Zbornnych: Latta 1720. d. 11. Kartij, 2°
w lozysiu zadużym Głamni Janie D^o Kawyżmego Hłoz
Ałobu nalszajy ja, ja dołb Jan wacław Pogrebowy, a
Katarzyna małżonka galsi chm wamizni, a 4: Gazyg
Ałobu b cobyżonami zadużym Głamni Janie D^o Kawyżm.
cya grai odkazyły, a gazyga łabowa Głamny ołgros
Janu, Janiga dła dołoz lozysiu zadużym za slyżym
wominnu galsi, sira wygal zaogabizanim, aby na slyży
wiazym a bndanczy kazdorocznie 8 dny swatny ja
plauzilo, a to slyży gazygnio za dny dołoz Jan wacław
Pogrebowy, a Katarzyny małżonky galsi, 2° gazyg dny
dny. 2° za dołozu u szabatka Pogrebowy 4:
dny swatny. 3° u za dołozu u szabatka Szanklow.
slyż saba 4 dny swatny kazdorocznie na 11 dny ka,
slyż od zadużym Głamni Janie D^o Kawyżmego Genros
Janie ciałam gazygnim 8 p. w odwadialo, a galsi lo.
slyż saba ad Notan wzato.

Fundati Getmarowsta. 163

Ja Galana gazygnala wdowa go dołb: Jabiebowi Get-
marowi Janowi gazygnym mazyga to na Janiebi
za wygalto, cya ja zrodzi, imazygi mazygi, slyżwazy
gazygn dołozu a gazygn dołozu, na tom sira go,
gazygnala, a bndanczy mazygi slyży, aby od nazy go doł.
Lanoso datum na wiazym a bndanczy slyży, slyży

- Kniha opisů nadačních listin ze 40. let 18. století

In dem Kirchen Inventar
 des Pfarrers
 des Pfarrers
 des Pfarrers

Detail

In dem Kirchen Inventar
 des Pfarrers
 des Pfarrers
 des Pfarrers

In dem Kirchen Inventar
 des Pfarrers
 des Pfarrers
 des Pfarrers

In dem Kirchen Inventar
 des Pfarrers
 des Pfarrers
 des Pfarrers

In dem Kirchen Inventar
 des Pfarrers
 des Pfarrers
 des Pfarrers

1.	Ein Kirchentisch aus Holz, im Jahre 1718. aus dem Ausland, liegt auf demselben das Altar-Gehäuse mit einem Aufsatz gegen Osten, ist mit Eisenblech verdeckt, verziert mit 2 Eingangs-Plänen, einen weißem dem gehaltenen weißen Grund bemalten Bildern, die sich auf die schickliche Darstellung in goldenen Leinwandmalen.	1 2000	" " "	1 2000
<u>Altäre.</u>				
2.	Das wurde gehalten mit dem Bilden des J. Jesum von Nazareth ist ganz von Holz, das Altarblatt mit goldenen Rahmen versehen.	1 100	" " "	1 100
3.	Ein weißer Grund bemalt sich dem f. Altar u. Omen, mit links die schickliche in Metallarbeiten in goldenem Rahmen. Ein links Bild des H. Geist. Weltens bemalt sich dem Altarblatt u. Holz mit dem Bilden des J. Jesum in einem goldenen Rahmen.	1 40	" " "	1 40
4.	Ein weißer Grund bemalt sich dem f. Altar u. Omen, mit links die schickliche in Metallarbeiten in goldenem Rahmen.	1 40	" " "	1 40

- Inventář kostela

Amptmans Säckel Buch

1. Januarij dieß letzter Decembris Anno 1679.

Am	1	Trügeligen Flügel	7/3
	2	Trügeligen Flügel	7/3
	3	Trügeligen Flügel	7/3
	4	Trügeligen Flügel	7/3
	5	Trügeligen Flügel	7/3
	6	Trügeligen Flügel	7/3
	7	Trügeligen Flügel	7/3
	8	Trügeligen Flügel	7/3
	9	Trügeligen Flügel	7/3
	10	Trügeligen Flügel	7/3
	11	Trügeligen Flügel	7/3
	12	Trügeligen Flügel	7/3
	13	Trügeligen Flügel	7/3
	14	Trügeligen Flügel	7/3
	15	Trügeligen Flügel	7/3
	16	Trügeligen Flügel	7/3
	17	Trügeligen Flügel	7/3
	18	Trügeligen Flügel	7/3
	19	Trügeligen Flügel	7/3
	20	Trügeligen Flügel	7/3
	21	Trügeligen Flügel	7/3
	22	Trügeligen Flügel	7/3
	23	Trügeligen Flügel	7/3
	24	Trügeligen Flügel	7/3
	25	Trügeligen Flügel	7/3
	26	Trügeligen Flügel	7/3
	27	Trügeligen Flügel	7/3
	28	Trügeligen Flügel	7/3
	29	Trügeligen Flügel	7/3
	30	Trügeligen Flügel	7/3
	31	Trügeligen Flügel	7/3

Latius
1778 1/2

- Farní účty

~~INVENTURA 2009~~

INV: 03

Skupina: Lapidárium	Předmět: Reliéfní deska	Lokalita:	Č. inv.: L - 45
Podskupina: Kámen		Uložení: Krypta kostela P.M. Srážné	Č. přír.: 29/89/44
			Č. neg.:

Způsob nabytí: *staré stěry*

Určil: **I. Bortlová**

Datum:

Datum: **1981**

Reliéfní zdořená deska s latinským nápisem v rolverkové kartuši s renesanční ornamentikou /dělfíni, satyrové/. Nahoře erb Ditrichsteinů /2 vinařské nože/

Nápis: **D. O. M.**

**IO. VALORIO LYCENSI ETRUSCO
ARCHIDIACONO OLOM. CANONICO BR. DOCTRINA.
AC NOBILITATE VIRO CLARISS FR. CAR. A
DIETRICHST. EPISC. OLOM. CONSILIARIO SVO FIDELI
POSUIT**

OBIIT ANNO DOMINI 1612 DIE 3. IUNI

Materiál: pískovec. Rozměr: d - 46 cm, v - 95 cm

Letopočet - 1612, pozdní renesance.

mtz 12 82 Us

Muzea inventární karty

D. O. M.

IO. VALORIO LYCENSI ETRUSCO

ARCHIDIACONO OLOM. CANONICO BR.

DOCTRINA AC NOBILITATE VIRO CLARISS. - (Dyktakapicelium k vědění a učenosti)

FR. CAR. A. DIETRICHST. EPISC. OLOM

CONSILIARIO SVO FIDELI - (obruč věrnému radci)

POSUIT

" položil "

OBIIT ANNO DOMINI 1612 DIE 3 (5) - (zemřel 3/5 čerence 1612)

IUNI

2 1617

Skupina: Lapidárium	Předmět: Erb	Lokalita: <i>revas</i> Křpovice - Olomouc v úm. síl.	Č. inv.: L - 51
Podskupina: Kámen		Uložení: <i>hl. budova VHO</i> Krypta kostela P.M. Sněžné	Č. přír.: 29/89/50 Č. neg.: 7415 A

Způsob nabytí: *stará sbírka*
Datum:

Určil: I. Bortlová
Datum: 1981

Deska s erbem, děleným na čtvrtiny. V levé půli erbu v horní čtvrtině je páv, v dolní lev. V pravé půli je to naopak. Uprostřed erbu na štítku je postava mnicha. Nad erbem je biskupská mitra a po stranách ozdobné orámování s třapci. Na druhé straně desky je část renesančního nápisu s letopočtem 1578. Určitá místa v textu jsou vysekána, patrně jména. Pod nápisem je vidět část oděvu dvou postav.

Materiál: pískovec

Rozměr: 90 x 80 x 10 cm

Renesance, je to erb opata PAVORINA z Kláštera Hradisko z let 1594 - 1608

mtz 12 82 Us

Skupina: Lapidárium	Předmět: Erb	Lokalita: <i>zápůjčka</i> Křpovice Olom. v úm. síl.	Č. inv.: L - 43
Podskupina: Kámen		Uložení: <i>hl. budova VHO</i> Krypta kostela P.M. Sněžné	Č. přír.: 29/84/42 Č. neg.: 7415 A

Způsob nabytí: *stará sbírka*
Datum:

Určil: I. Bortlová
Datum: 1981

Erb s nápisem S P E O 1595. Je dělený na čtvrtiny, má vždy v protilehlém poli 6 kuželů a orlici s šestícípou hvězdou na prsou. Štítek uprostřed erbu s hvězdou a půlměsícem je znakem biskupa Stanislava Pavlovského /1579-1595/. Nahoře nad erbem je biskupská mitra, erb je rámován bohatým rolverkem.

Materiál: pískovec

Rozměr: 56 x 78 cm

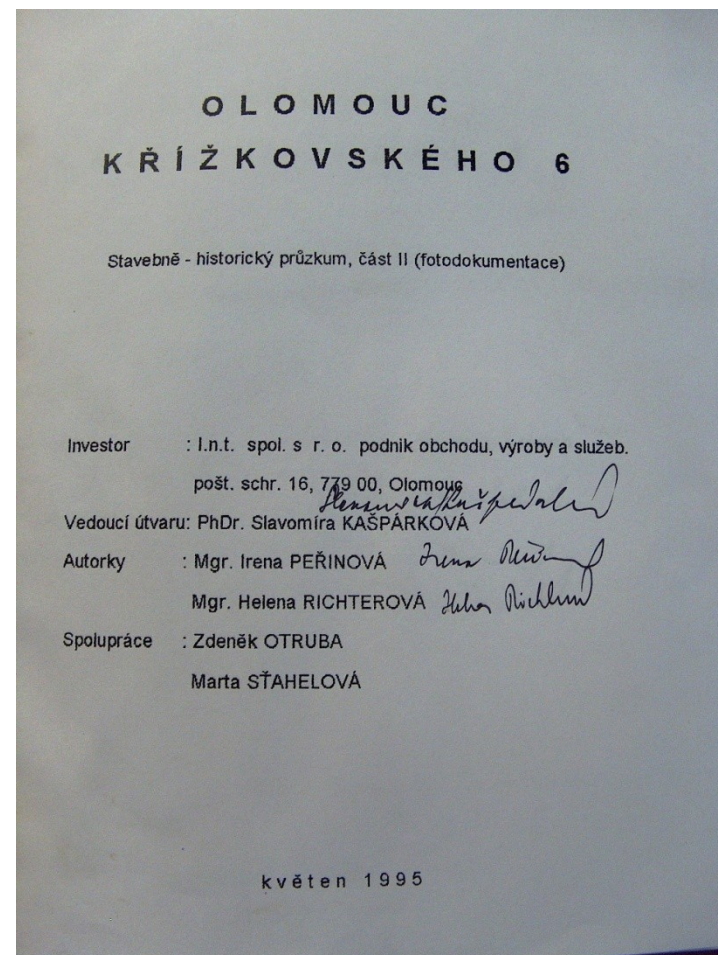
Renesance, 16. stl.

mtz 12 82 Us

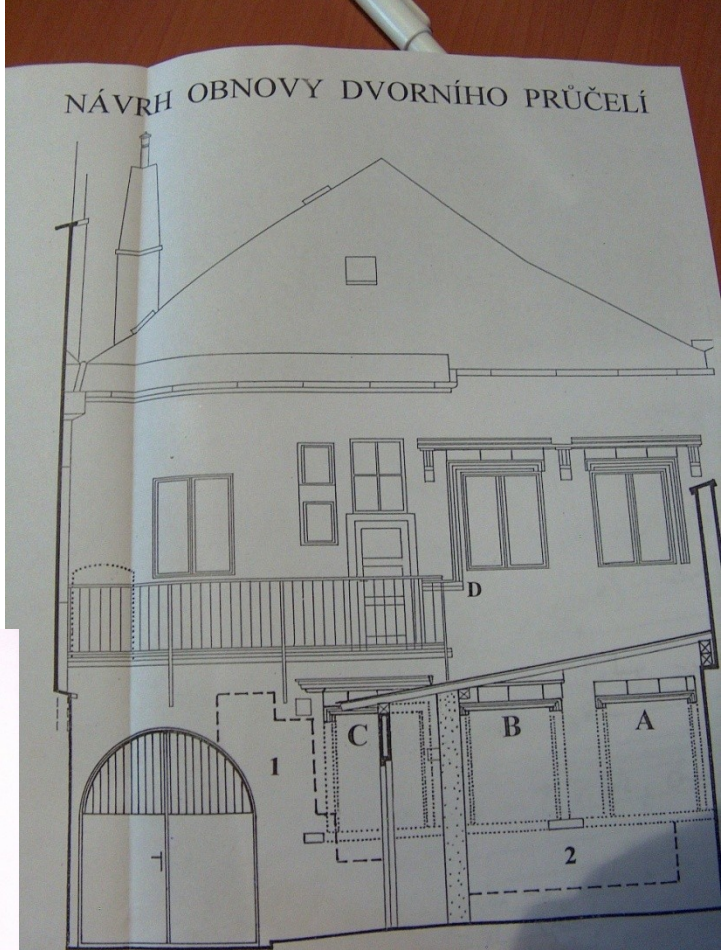

Národní památkové ústavy

dokumentace, fotoarchiv, stavebně-historické průzkumy

TEXTY

http://arthistoryresources.net/ARTHLinks.html

ART HISTORY RESOURCES ON THE WEB: Site Index - Windows Internet Explorer

http://arthistoryresources.net/ARTHLinks.html

Google™ Tato stránka je v jazyce anglicky. Chcete ji přeložit pomocí lišty Google Toolbar? [Další informace](#) Nejedná se o jazyk anglicky? [Pomozte nám zlepšit se](#) [Přeložit](#) [Vypnout překlady jazyka anglicky](#)

art history resources
Christopher L.C.E. Witcombe
Online since 24 October 1995

[Art in Southeast Europe](#) Explore the culture through videos articles, events and competitions. www.southeast-europe.eu
[Antiquities & Ancient Art](#) Artemission Online Gallery New Items Added Daily www.artemission.com
[Mirka Mora Fine Art Print](#) Limited Edition Fine Art Prints by St Kilda Artist Mirka Mora www.ARTconservationframers.com.au

Google™ Custom Search

[Art History Resources](#) na Facebooku
To se mi líbí 693

Prehistoric Art <ul style="list-style-type: none"> Prehistoric Art: General Paleolithic Art Mesolithic Art Neolithic Art	Ancient Near East <ul style="list-style-type: none"> Ancient Near East	Egyptian Art <ul style="list-style-type: none"> Egyptian Art
Greek Art <ul style="list-style-type: none"> Ancient Art: General Cycladic, Minoan & Mycenaean Ancient Greece	Art of India <ul style="list-style-type: none"> Indus Valley Art of India	Art in Southeast Asia <ul style="list-style-type: none"> Asian Art: General Cambodia Indonesia Korea Laos Malaysia Myanmar Nepal Pakistan Singapore Sri Lanka Thailand Tibet Vietnam
Etruscan Art <ul style="list-style-type: none"> Ancient Art: General Etruscan	Art of Pacific Cultures <ul style="list-style-type: none"> Pacific Cultures	Museums & Galleries <ul style="list-style-type: none"> Afghanistan Argentina Australia Austria
Roman Art <ul style="list-style-type: none"> Ancient Art: General Etruscan Ancient Rome		

Most recent page updates September 2011

Prehistoric Art	Ancient Near East	Egyptian Art
Paleolithic Mesolithic Neolithic	Mesopotamian Sumerian Akkadian Neo-Sumerian Babylonian Hittite Elamite Assyrian Neo-Babylonian Achaemid Persian Sassanian	Egyptian Old Kingdom Middle Kingdom New Kingdom
Greek Art	Etruscan Art	Roman Art

Internet 100%

Start Solution Menu Doručená poš... 2 Microsoft ... 3 Internet E... 2 Průzkumní... 02_Předmět D... 03_Studium d... CS 16:33

Periodika

Knihovní portály

Bibliografie

- www.jstor.org
- <http://artlibraries.net>
- www.zikg.eu
- <http://aleph.mpg.de>

http://artlibraries.net/

artlibraries.net VIRTUAL CATALOGUE FOR ART HISTORY - Windows Internet Explorer

http://artlibraries.net/index_en.php

Soubor Úpravy Zobrazit Obilbené položky Nástroje Nápověda

Google RIHA Hledat Více >>

artlibraries.net VIRTUAL CATALOGUE FOR ART HIST...

Domů Informační kanály (0) Tisk Stránka Nástroje

artlibraries.net VIRTUAL CATALOGUE FOR ART HISTORY

artlibraries.net
VIRTUAL CATALOGUE FOR ART HISTORY

General Information i

/SEARCH in artlibraries.net Search information ?

All fields Subject Heading ISBN
Title keyword Institution ISSN
Author Year Publisher

search reset

select all catalogues Search digital media only
 select single catalogues

Contact
For technical questions please contact: Uwe Dierolf, E-Mail: kvk@ubka.uni-karlsruhe.de
For general questions and remarks please contact: [committee](#)

Advertisement

ERASMUS Your specialist for art books:
Erasmus Library Suppliers Amsterdam - Paris
www.erasmusbooks.nl

Internet 100%

Knihovna mnichovského Zentralinsitutu für Kunstgeschichte

www.zikg.eu

Zentralinstitut für Kunstgeschichte - Windows Internet Explorer

http://www.zikg.eu/ leon alberti

Soubor Úpravy Zobrazit Oblíbené položky Nástroje Nápověda

Google RIHA Hledat Vice >>

artisticum.net: artisticum... Zentralinstitut für Kunstg...

Domů Informační kanály (1) Tisk Stránka Nástroje

Google Tato stránka je v jazyce německy. Chcete ji přeložit pomocí lišty Google Toolbar? [Další informace](#) Nejedná se o jazyk německy? [Pomozte nám zlepšit se](#) Přeložit

ZENTRALINSTITUT FÜR KUNSTGESCHICHTE

Aktuelles:

- [ZI-Newsletter abonnieren](#)
- Bibliothek: [studentische Hilfskräfte gesucht](#)
- Bibliothek: [kubikat-Relaunch](#)
- Bibliothek: [ZI erhält Bibliothek Stefan Moses](#)
- Tagung: [Die Großen Deutschen Kunstausstellungen 1937 - 1944/45](#)
- Projekt: [„Studienzentrum zur Moderne – Bibliothek Herzog Franz von Bayern“](#)
- Förderung der Bibliothek durch die [Carl Friedrich von Siemens Stiftung](#)
- Bibliothek: [EDV-Konversion des Sachkataloges](#)
- Bibliothek: [ZI lizenziert JSTOR und ARTstor](#)

Ausstellung: [Vincenzo Scamozzi: Lektüren eines gelehten Architekten - Kabinett- und Onlineausstellung aus Anlass einer Erwerbung für die Bibliothek des Zentralinstituts](#)

Bibliothek: [ZI-Bibliothek erhält Exemplar von Sebastiano Serlio, Cinque libri d'architettura \(1551\), mit eigenhändigen Anmerkungen von Vincenzo Scamozzi](#)

Bibliothek: [arthistoricum.net - Die Virtuelle Fachbibliothek Kunstgeschichte](#)

Photothek: [Farbdiaarchiv: www.zi.fotothek.org | Presseinfos](#)

Reallexikon zur Deutschen Kunstgeschichte: [RDK RDK-Web](#)

Bibliothek: [Neuerwerbungslisten | Liste der 2011 neu abonnierten Zeitschriften](#)

Kunstchronik: [Inhaltsverzeichnisse | Hochschulnachrichten \(Forschungsdatenbank\)](#)

[Unterkunft und Hotels](#)

Das 1946 gegründete Zentralinstitut für Kunstgeschichte (ZI) nahm 1947 seine Tätigkeit auf. Es hat seither seinen Sitz in München, im ehemaligen "Verwaltungsbau der NSDAP". In dem [Gebäude](#) am Königsplatz wurde nach Kriegsende von der amerikanischen Militärregierung eine Sammelstelle für die Rückführung der von den Nationalsozialisten erbeuteten Kunstwerke eingerichtet.

Das ZI, das sich als Ort des wissenschaftlichen Austausches und internationaler Begegnungen versteht, ist das einzige kunsthistorische Forschungsinstitut von überregionaler Bedeutung in der Bundesrepublik. Es veranstaltet Vorträge und Tagungen und gibt verschiedene Publikationen heraus, darunter das [Reallexikon zur Deutschen Kunstgeschichte](#) und das Monatsblatt [Kunstchronik](#).

Mit den herausragenden Beständen seiner [Freihandbibliothek](#) und seiner [Photothek](#) bietet das Zentralinstitut ausgezeichnete Recherche- und Arbeitsmöglichkeiten für die kunsthistorische Forschung.

Adresse

Hotovo

Internet 100%

Start Solution Menu Microsoft Office Zentralinstitut für Průzkumník Wi... 02a_Studium dějin... 02_Předmět DU a... CS 14:22

http://aleph.mpg.de

Kubikat - Einfache Suche - Windows Internet Explorer

http://aleph.mpg.de/F?func=file&file_name=find-b&local_base=kub01

Soubor Úpravy Zobrazit Obilbené položky Nástroje Nápověda

Google RIHA Hledat Více >>

oJakubec

Google Tato stránka je v jazyce německy. Chcete ji přeložit pomocí lišty Google Toolbar? [Další informace](#) Nejedná se o jazyk německy? [Pomozte nám zlepšit se](#) Přeložit

kubikat

FLORENZ Kunsthistorisches Institut
MÜNCHEN Zentralinstitut für Kunstgeschichte
PARIS Deutsches Forum für Kunstgeschichte
ROM Bibliotheca Hertziana

Anmelden Sitzung beenden Benutzer Einstellungen Kontakt Über uns Hilfe

Suche Ergebnisliste Suchverlauf Meine Titel DE EN FR IT

Einfache Suche | Erweiterte Suche | Indexsuche | Ausstellungen / Auktionen | Neuerwerbungslisten

Suchen

Sprache: alle Jahr von: Jahr bis: Publikationstyp: alle

Bibliothek: alle nur elektronische Medien

artlibraries.net Elektronische Zeitschriftenbibliothek (EZB) Datenbank-Infosystem (DBIS) arthistoricum.net

Partner von: **BVB** BibliotheksVerbund Bayern [Impressum](#)

© 2008 Ex Libris / 2011 kubikat

Internet 100%

Start Solution Menu 2 Microsoft Office... Kubikat - Einfache... 4 Průzkumník Wi... 02a_Studium dějin... 02_Předmět DU a ... CS 14:26

OBRAZOVÉ ZDROJE

<http://www.bildindex.de>

Bildindex der Kunst und Architektur

- Deutsches Dokumentationszentrum für Kunstgeschichte - Bildarchiv Foto Marburg Mit rund 2 Millionen Bildern zur Kunst und Architektur in 13 europäischen Ländern ist der Bildindex Ihre Datenbank für Forschung, Lehre und redaktionelle Anfragen. Sie recherchieren Bilder und Daten von rund 80 Partnern.

<http://www.bildindex.de>

- **Aktuelle Galerien**
- **Bilder der Denkmalpflege**
- Ausgewählte historische Fotografien aus Baden-Württemberg
- **Dargestellte Themen**
- Religion, Porträt, Geschichte, Landschaft, Stillleben ...
- **Architektur**
- Burgen, Schlösser, Kirchen, Tempel, Rathäuser, ...
- **Malerei**
- Tafelmalerei, Aquarell, Mosaik, Wand- und Deckenmalerei ...
- **Skulptur**
- Statuen und Figuren, Denkmäler, Objektkunst, ...
- **Zeichnung und Druckgrafik**
- Handzeichnungen, Radierungen, Plakate, Kupferstiche, ...
- **Kunstgewerbe**
- Goldschmiedekunst, Textilkunst, und Porzellan, Münzen, ...

<http://eng.archinform.net/index.htm>

International Architecture Database

- This database for international architecture, originally emerging from records of interesting building projects from architecture students, has meanwhile become the largest online-database about worldwide architects and buildings from past to present. This database includes information over more than **31000** built and unrealized projects from various architects and planners. The architecture of the 20th century is the main theme of this database. It's possible to look for a special project via an architect, town or keyword with the indices or by using a query form. For most entries you get the name, address, keywords and information about further literature. Some entries include images, comments, links to other Websites or internal links.

http://eng.archinform.net/index.htm

Badia Fiesolana, Fiesole - Windows Internet Explorer

http://eng.archinform.net/projekte/9972.htm

Soubor Úpravy Zobrazit Oblíbené položky Nástroje Nápověda

Google Hledat Více >>

Badia Fiesolana, Fiesole Domů Informační kanály (1) Tisk Stránka Nástroje >>

Google Tato stránka je v jazyce anglicky. Chcete ji přeložit pomocí lišty Google Toolbar? [Další informace](#) Nejedná se o jazyk anglický? [Pomozte nám zlepšit se](#) **Přeložit** **Vypnout překlady jazyka anglicky**

archINFORM [register] [login] [desktop] [english]
persons | locations | keywords | service | info

Badia Fiesolana

image 1 of 2

building type
church

involved parties
Bernardo Rossellino (architecture)

address

- Italy
  - Tuscany
    - Florence FI
      - Fiesole
        - Via Badia dei Roccettini

country
region
province
city
street

map/aerial view **NEW** StreetView, display of nearby buildings, direct GPS export

time line

period	description
from 1456	planning and construction period

keywords

comments 0 entries - status: posting disabled

[Pretty Women from Russia](#) 24000 Women' Photo & Video Profiles Find Your Special One from Russia! [AnastasiaDates.com](#)
[Sliding Door System](#) We know the fenestration industry Leading edge aluminium systems! [www.sapaqgroup.com](#)

Google Custom Search

description
source
Own work (my camera)
author
sailko
permission

I, Sailko, the copyright holder of this work, hereby publishes it under the following licenses:

Permission is granted to copy, distribute and/or modify this document under the terms of the [GNU Free Documentation License, Version 1.2](#) or any later version published by the [Free Software Foundation](#); with no Invariant Sections, no Front-Cover Texts, and no Back-Cover Texts. A copy of the license is included in the section entitled [GNU Free Documentation License](#).

This file is licensed under the [Creative Commons Attribution-Share Alike 2.0 Unported License](#)

Internet 100%

Start Solution Menu Doručená pošta - ... arthistoricum.net... Badia Fiesolana, F... Průzkumník Wi... Microsoft Offic... CS 15:28

Terminologické minimum

- Výtvarný materiál a techniky
- Rukopisy a tisky
- Liturgika

Výtvarný materiál a techniky

- „Model - skica“
- Bozetto
- Modello (modelli)
- Modeletto (modellino)
- Ricordo
- Replika

Malířské a kresebné techniky

Nástěnná malba

- Fresco buono
- Omítka: trulisato, arriccio, intonaco (max. 5 mm)
- Giornata – denní díl
- Sinopie
- Fresco secco
- Freska do vápenného nátěru
- Olejomalba (na fermežovou vrstvu)
- Sgrafito
- Mozaika

Závěsný obraz

- Podložka (dřevo, plátno, karton, kov, kámen, sklo)
- Podkladové vrstvy:
- Křída s kličem, plátno – vyrovnání
- Imprimatura
- Pentimento (pl. pentimenti)
- Technika – olej, tempera, olejová (mastná) tempera
- Lazury
- Rentoilování

Pentimenti
Adriaen Brouwer, Starý muž a panna, 1633

Brouwer pentimenti 4

Teniers 3
pentimenti

J. B. Lampi st.: Portrét staršího muže, autorská přemalba, snímání
IR skenerem a velkoplošným RTG

Malířské a kresebné techniky

- Pensiero, Disegno
- Suché techniky (tyčinky, tužka, křída)
- Mokrý techniky (tuš, pero, bistr)
- Lavírování

- Papír – filigrán
(L. M. Briquet, *Les filigranes*,
Lyon 1907)

Grafika

THE
ILLUSTRATED
BARTSCH, Adams Sachs-5w

19 (Part 1)

FORMERLY VOLUME 9 (PART 2)

GERMAN MASTERS
OF THE
SIXTEENTH CENTURY

Virgil Solis: Intaglio Prints and Woodcuts

Edited by Jane S. Peters

ABARIS BOOKS • NEW YORK
(1987)

- Jane S. Peters, *The Illustrated Bartsch 19 (1). German Masters of the Sixteenth Century. Virgil Solis: Intaglio Prints and Woodcuts*, New York 1987.
- Manfred Sellink – Huigen Leeflang, *The New Hollstein German Engravings, Etchings and Woodcuts 1400–1700. Cornelis Cort III*, Rotterdam 2000

Antická pastorální
božstva: Autumnus,
Cyparissus a Vertumnus
Kratochvíle

Grafické předlohy:
Cornelius Cort podle
Franse Florise, 1563

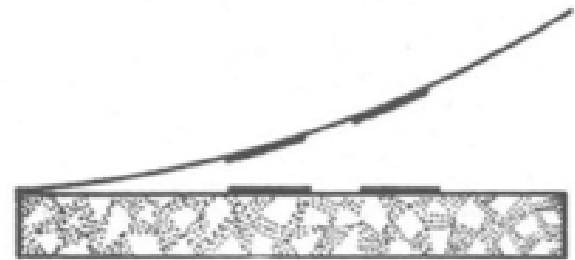
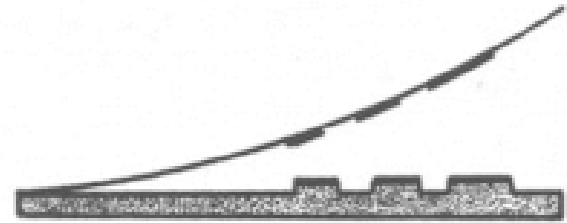
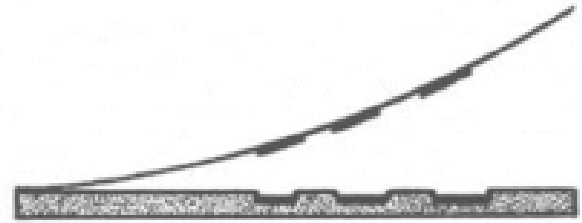

Souboj Marka Valeria Corvina s Galem (Livius VII, 26) - Kratochvíle

Grafické techniky

- Z hloubky
(mědirytina, lept, suchá jehla, mezzotinta, oceloryt)
- Z výšky
(dřevořez, dřevoryt, linoryt)
- Z plochy
(litografie)
- Mimo : monotyp, sítotisk apod.

Z hloubky

(mědirytina, lept, suchá jehla, mezzotinta, akvatinta, oceloryt)

Jaques Callot, Ukřižování, 1612

- Rozdíl: mědirytina a mědiryt
- Mědiryt: rytí do měděné desky

Antonio Tempesta, Ukřižování, 1512

- **Lept:** od poč. 16. stol. – kresba se provede do voskového či pryskyřičného krytu ma měděnou desku a vyleptá se – linie jsou rozechvěné (na rozdíl od m+dirytu)

Jean-Baptiste Le Prince, Houpačka, 1796

- **Akvatinta** – zrnkový lept
- Ital. Acquatinta - obarvená voda (připomíná akvarel)
- - do kalafunového a přileptaného poprašku

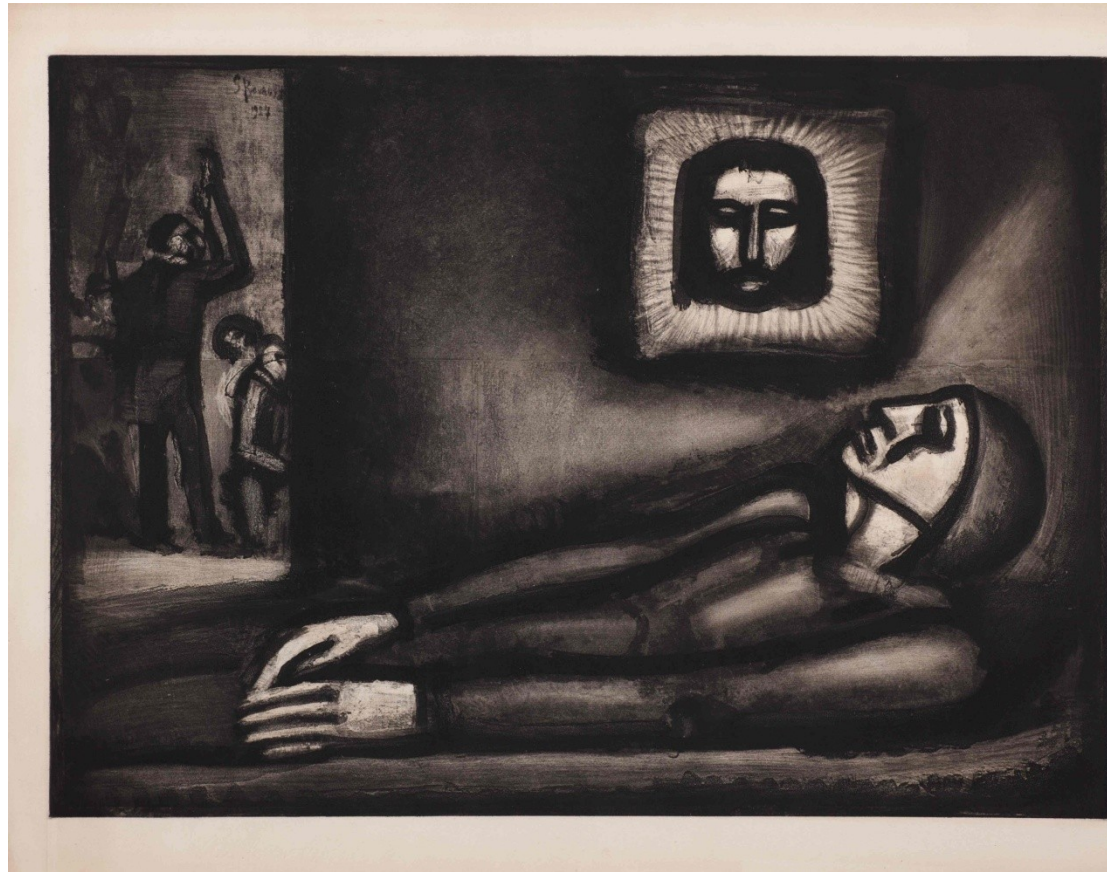

Goerges Roual, Miserere De profundis, 1917

Mezzotinta:

Vznikla v 17. století v
Německu – Ludwig von
Siegen -umožňuje velkou
škálu odstínů určité barvy
(zrnité)

Max Slevogt, Ukřižování, 1923

- **Suchá jehla:** ryje se do měděné či zinkové desky několikahraným rydlem (diamantovým hrotem) – zvednutá část kovu (hřebínek) se neodstraňuje – dodává rozechvěný malebný charakter

Friedrich Vogel podle Josepha Führicha, Uctívání kříže, 1860

- **Oceloryt** – jako mědirytina, jen používá desku z tvrdé oceli – od 1. pol.19. století – není tak pružné, ale velmi jemné a hlavně odolné (pro tisk cenin)

Z výšky (dřevořez, dřevoryt, linoryt)

Josef Eberz, Kristus, 1920

- **Dřevořez:** nejstarší grafická technika, od 2. pol. 14. století – matrice do špalíčku seříznutého podélné, po létech
- **Dřevoryt** (xylografie) – před r. 1800 (Thomas Bewick) – matrice do příčně seříznutého dřeva - jemnější

Z plochy

Marc Chagall, Kristus v rodině, 1959

- **Litografie** (kamenotisk):
- Z desky solnhofenského vápence, vynález pražského rodáka Aloise Senefeldera (1796) – kreslí se na desku mastnou tuší či křídou a plocha se zaleptá kyselinou – otisk je zcela věrný – barva chytá jen na kresbě

1102

MÜNCHEN

1101

MÜNCHEN

- **Inkrustace** – vkládání jiného materiálu do vyhloubených částí jiného materiálu
- **Intarzie** (marketerie) – vykládání dřevem
- **Tauzování** – kov do kovu (zbraně)
- **Niello** – jiná hmota (email) do kovu
- **Mosaica in pietra dura** – mramor do mramoru

Niello; Pietra dura

- Reliéf

Nízký (basreliéf); střední (mezzorilievo; vysoký (hautreliéf)

- Intaglio (gemma řezaná do hloubky)

- Kamej (gemma s reliéfem)

- Poliment – leštící běl (r Lüster)
- Polychromie
- Křídování
- Štafírování
- Bolus

Exkurz: Práce s rukopisy a tištěnými prameny – jako s „uměleckými díly“

Rukopisy

- Foliace (a, b; r, v; recto, verso)
- Paginace
- Incipit
- Explicit
- Kolofón
- Bordura
- Drolérie
- Makulatura

Kodikologický popis knihy – základní body

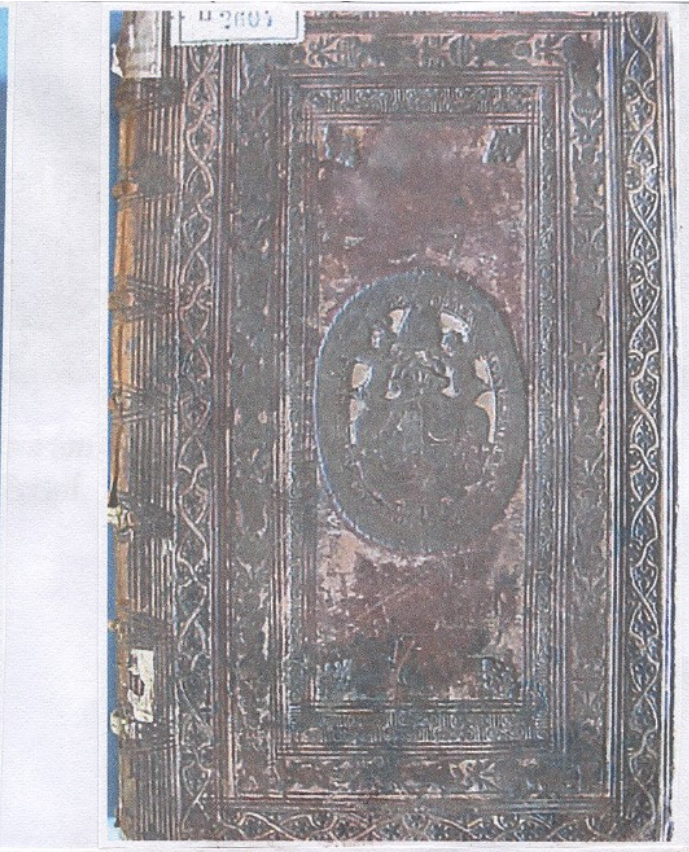
- **A. Velikost vazby** (výška × šířka v cm s přesností na 0,5 cm)
- **B. Material a technika vazby**
- **B.1. Materiál desky** (přední, zadní)
  - Dřevo, Lepenka, Dřevěná dýha; Neobvyklé materiály: kov, slonovina, kost
- **B.2. Pokryv desek**
  - Úseň / kůže – bila (obvykle vepřovice, teletina, méně hovězina, kozina, skopovice, jelenice atd.); Pergamen; Látka – plátno, aksamit, atlas, brokát, hedvábí; Papír; Kovový plech – mosazný, stříbrný, zlatý atd. odlišující se použitou technologií zpracování (gravírování apod.)
- **B.3 Technika vyzdoby pokryvu vazby:**
  - Slepotisk, ražený tisk, zlacení, řezba v kůži, vyšívání, různé materiállové aplikace
- **B.4 Kompozice vyzdoby desek včetně hran:**
  - Bordura, zrcadlo, dominanta, rámeček, kolky

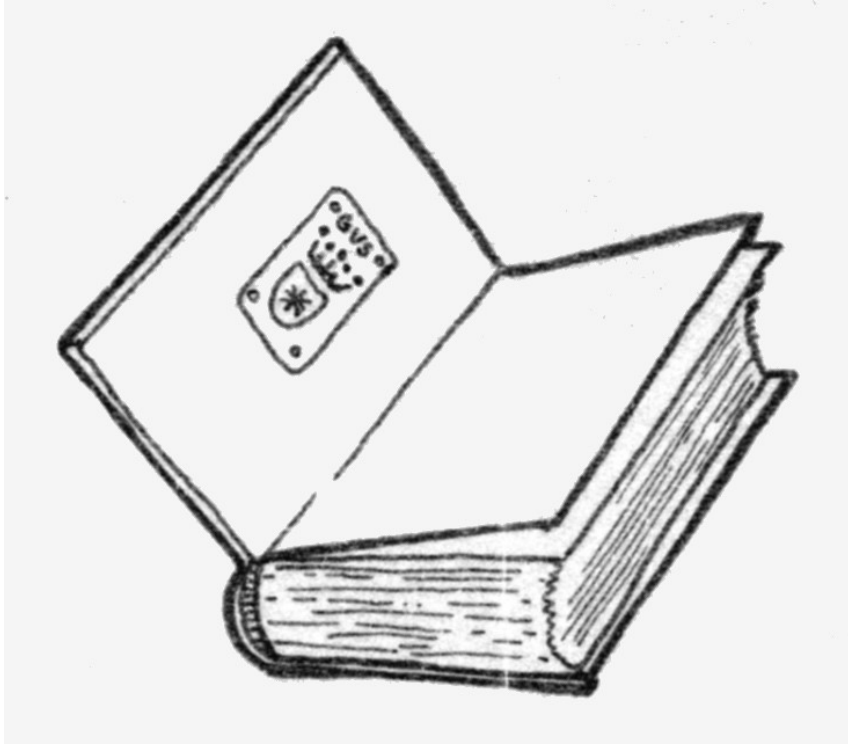

- vaz
- supralibros
- mezivazí (pole hřbetu)

Rám, zrcadlo, dominanta, pukla, supralibros

- Přední přidešť
- **Exlibris**
- Přední, horní, dolní ořízka
- Přední předsádka

Vazba chotěšovského rukopisu legendy o bl. Hroznatovi z počátku 16. století

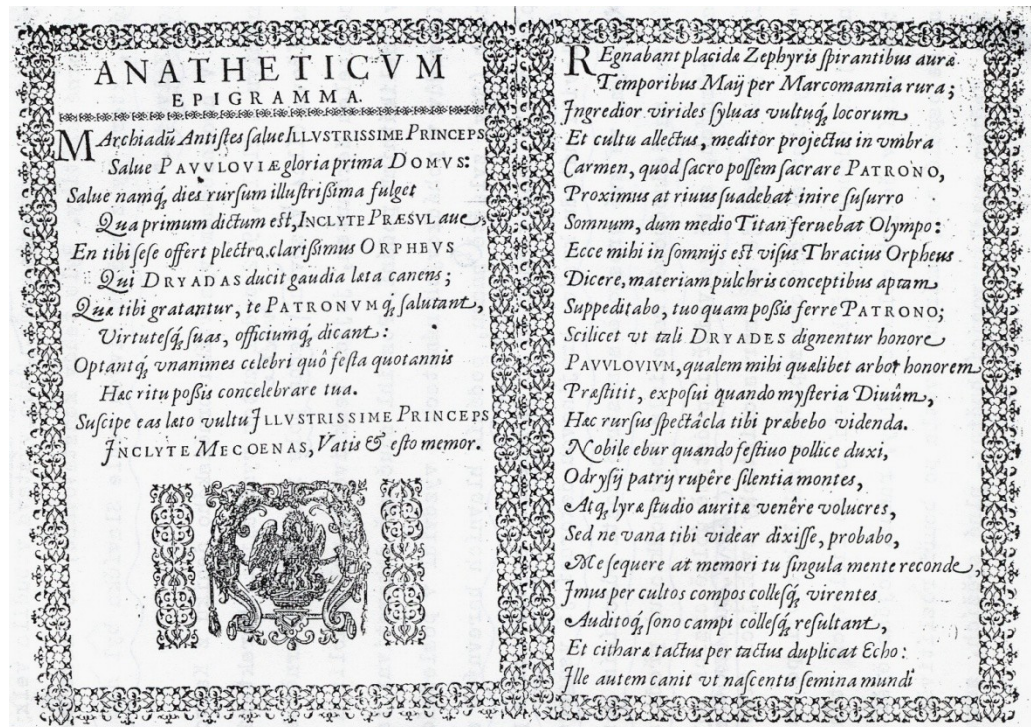

- Titulní strana, rámová kompozice, viněty, vlys, lišty, bordury, ilustrace, kartuše, signet

S. BERN. Sermon: 1 in Vigilia Natalis Domini.

Letare Bethlehem, & per omnes vicos tuos festium hodie Alleluia cantetur: Quæ tibi ciuitas si audiat non inuideat preciosissimum illud stabulum & illius præsepj gloriam.

Saluete atq; iterum saluete suburbia Bethles
Ortu nobilitat qua DEVS ipse suo,
Jam non Roma tuis laribus Pallatia præfert
Cedit et ipse tibi jam Solymans honor.
Latare ô Bethleem modulari Aleluia recantans
Est Aleluia satus Rex Aleluia DEVS.

PRÆLVDIVM IN SACRO
POETICARVM STERNARVM NVME-
RVM ET ORDINEM.

S. BERNHARDVS Sermon. 3. In natali Domini.

DVO QVÆDAM RERVM GENERA
in hac natiuitate Domini confidero; non solum
diuersa sed & dissimilia, valde siquidem & puer
qui natus est DEVS, & mater de qua nasci-
tur virgo est; & partus ipse sine dolore est, ful-
get in tenebris lux nosa de celo, gaudium ma-
gnum angelus euangelizat, laudat multitudo cœlestis militiæ;
datur gloria DEO, & in terrâ pax hominibus bonæ voluntatis
Currunt pastores, inveniunt quod ad eos dictum est verbum;
nunciant alijs, quicunq; audiunt admirantur.

POETA DÆDALEOPHONÆVS.

Ecce serunt sacra Muse Illustrissime PRINCEPS
Sacratas Strenas, dum vetus annus abit.

1. Dû Nouus Annus ouat tibi se offert paruul Infans:
2. 3. Natum dat mater virgo parensq; Ioseph:
4. 5. Angelus; atq; chorus psallentum sydera pulsat:
6. Pastores stabuli Bethlia tecta perunt:
7. Ipse suum donat venerabile roman; IESVS:
8. Apportant reges muner a trina tibi:

ACTA ET
CONSTITVTIO

NES SYNODI OLOMVCE-
sis, Anno Domini. M. D. LXXXXI.
dic XII, Nouëbris habitæ &
celebratæ.

OLOMVITII.
Excusum apud Hæredes Friderici Milichtasseri,
Anno Salutis nostræ.

M. D. LXXXXII.

36058

Hæc quæ nunc Aquilis Cæsar victricibus auxit,
Stemmata sat per se clara fuere prius.
Gloria Pyramides vetus ornat: bina choruscant,
In Pavlouiadum sydera stirpe diu.
Marcomanum sed quos titulos Ecclesia nacta est,
Partos fert meritis Præsul amande tuis.

Deinde vel **P**rotege. vel **O**blatis. fol. 96.
Communio. Psal. 118. Memento verbi
tui seruo tuo, **D**omine, in quo mihi spem
dedisti: hæc me consolata est in humili-
tate mea.

Postcommunio.

Quod ore sumpsimus, **D**omine, pu-
ra mente capiámus: & de múnere
temporáli, fiat nobis remédium sempit-
térnum. Per **D**ominum.

Posteà vel Quæsumus. Domine. **vel**
Miss. Rom.

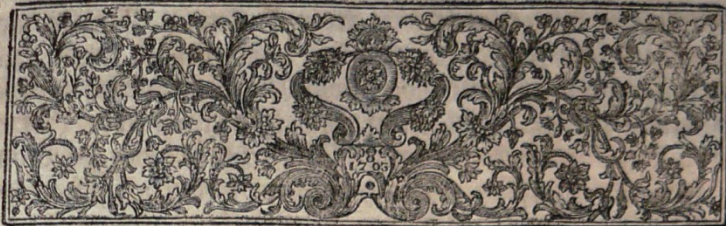
tus, te pastorem sequens: & diem homi-
nis non desideravi, tu scis. Quod egrés-
sum est de labiis meis, rectum in conspé-
ctu tuo fuit. Non sis tu mihi formidini,
spes mea tu in die afflictionis. Confun-
dantur qui me persequuntur, & non con-
fundar ego: paveant illi, & non paveam
ego: induc super eos diem afflictionis,
& duplici contritione conterere eos, **D**o-
mine Deus noster.

G 3

Gra-

- Spodní okraj strany misálu s normou (Miss. Rom). signaturou archu (G 3) a stránkovou kustodou (*Gra-*)

Připis

Neydůstogněgššmu a Wysoce

Ošwycenému Knížeti

Pánu/Pánu

N N N N N N N N N N

z Boží Milosti/a Stolice Aposstolské

Arce-Biskupu Pražskému/

Swatě Římské Říše Knížeti/ a Graběti z Běhún-
burku/ Jeho Chf. a Král. Mil. Skut. Tegně Radě / Pánu
na Mladý Wozicy/ Semberku/ Měšicy/ a Šebětowěrc. Stolice Swatě Apo-
stolské Římské Kozenému Létáru/ a w Králowstwí Čestém Prymasu/ též Král:
Univerfi Carolo-Ferdinandex Praž: stálému a wstawicnému Banchjéi.

Pánu a Pánu neymilostiwěgššmu.

Neydůstogněgšš a Wysoce Ošwycený Kníže/ a
z Boží Milosti Pražský Arce- Biskup Pán
Pan Matauš Ferdynand z Bilenberku/ a
Jan Frydrych z Waldsteyna / dvě sta-
wné Paměti tohoto wyzneseneho Králowstwí
Čestého někdy na ošwycený Chrkwe Swatě
Šwycen postawená a wyzdwižená neygashněg-
šš Swětla/ a z Boží Milosti/ též y od Aposstol-

- List tištěný v rámečku z jednoduchých linek, v němž nahoře místo označení záhlaví jsou uprostřed tiskařské ozdůbky, dole je signatura archu a kustoda. V záhlaví dedikace je vlys s datací 1703, dole pak plná novogotická iniciála N v dekorativním pozadí, zalomena do osmi řádků.

časú wyhledáwati gi budu. 20. Wytwótila gako * raný brozen / 20. weselilo se srdce mé w ni. Chodila noha má po cestě přímé / od mla-
 dosti své sflakowal sem gi. 21. Naklonil sem maličko vcha swého / a
 přigal sem gi. 22. Mnohau nalezl sem sám w sobě maudrost / a mno-
 ho sem prospěl w ni. 23. Vdělujícímú mně maudrost / dám sláwu.
 24. Vradil sem se zagistě aby chčil / gi : horlil sem po dobrém / a ne-
 budu zahamben. 25. Zapásyla se dusse má w ni / a w činějí gi wtworzen
 sem. 26. Kaka swých ** wzráhl sem wzháru / a nemaudrost gegi sem
 D oplakal. 27. Dussi swau zjzdil sem k nj / a w poznání nalezl sem gi. 28.
 † Wkládl sem s nj srdcem od počátku : protož nebudu opuštěn. 29.
 † Wbícho mēzbauceno gest * hledage gi : protož obdržím dobré gmějí.
 30. Dal mi Pán gazyk mzdu mau : a w něm chwáliti gegi budu. 31.
 Přiblížtež se ke mně nevmějí / a shromážděte se do domu kázně. 32. Co
 gestě mēšťkate : a co tjkate k těm wěcem : dusse waffe žijnějí náta-
 33. Otwěel sem wsta swá / a mltawil sem : Obgedneyte sobě bez
 stějbra / 34. a slijgi swau poddeyte ghu / a nechť přigme dusse waffe ká-
 35. zeň : ** nebo na blizku gest naleznauti gi. 35. Popatřte očima swými /
 36. že sem maličko pracowal / a nalezl sem sobě mnohé odpočinutj. 36.
 Přigmete kázeň w mnohém počtu stějbra / a † hogným zlatem wlá-
 37. dněre w ni. 37. Wesel se dusse waffe w milosrdenstwj geho / a nebadere
 zahambenij w chwále geho. 38. Děleyte dílo své * před časem / a dáť
 wám mzdu wassj w času swém.

* neypraw
ustaly** posdwa
bl† obotjal
sem a nj
srdce
* hledage
ej gi** nebo
sradnat
gest k nalez
36uj
† a bogne
zlatu ob-
dajete w ni.
* casat

Poslednj naučení a napomenutj Syra-
 chowé gest toto w weršj 38. Delejte dílo své
 před časem / a dáť wám mzdu w isj w ča-
 su swém. Tenť gest zagistě konce / pro něž
 nás Wjsh stwofiti ráčil / aby chom zde genu slaw-
 39. žet / na anom swětež / a to odněmu wěcnau wstati.
 Pětně tu Rabanus mluwí : * s tauto propo-
 wědj pravidlo celého Božského zákona
 se stownáwa / to znj / tomu nás wydcuge /
 k tomu nás wzbuzuge ; aby chom pokud
 čas máme wzdryky dobré stwky činili ;
 aby chom w čase přiležitěm sprawedi-
 wého swěde wěcnau odpłat / a za to při-
 gali. Slys Pána Woha v S. Augustyna k
 sobě o člowěce mluwějch. † Gest k na pro-
 deg co má m / prawj Pán / kup sobě to. Co

má na proděg ? Odpočinutj kralowstwj.
 Zač to stogj ? Cena toho gest práce. Gať
 weliká práce ? Wěcně odpočinutj za wě-
 40. čnau práce kaupenoby mēlo býti. Ale
 gať weliké gest milosrdenstwj Boží ! Wě-
 41. prawj / pracug de wtrát sto tisyc let :
 neprawj / pracug p. r. ser let : nybrž / počud
 42. žiw gsj pracug za málo let / a potom se za-
 43. čně odpočinutj / a nebude mjri konce. Gle
 44. gatau cenu dáwa / no / gako rka gednu lu-
 45. štrinu / aby chom za nj přigali wěcně po-
 46. klady / usstřinu práce proci odpočinutj wě-
 47. čnému. Sjsbug / že se nebude stwřati člowět :
 48. přižadně stwžé Boží / gestliže na tu řeč / a slyš
 49. Boží se rozpomeně.

a Rabanus
hio.b S. Aug. in
riab. 22.Sa Eklezjau
pracy dá-
w. Wjsh
wěcně ex-
wagicy od-
mtnu.

Skonává se kniha Eklezjastykus.

- List tištěný v rámečku z jednoduchých linek, v němž nahoře je živé záhlaví (označení biblické knihy a její kapitoly) a ve vnějším rohu arabská paginace, v rámečku dole je signatura archů. Na vnější straně se rámeček rozšiřuje do úzkého sloupce, kde jsou zachyceny odkazy a citace. Vlastní biblický text je tištěn švabachem, závěr pak výrazně menšími typy (frakturou i švabachem) ve dvou sloupcích, na konci textu akantová viněta.

Liturgika a její terminologie

řec. leitōs = veřejný a ergon = čin

- Stolleis, K.: Liturgiegewänder – ein Überblick über die Entwicklung liturgischer Gewänder vom Mittelalter bis ins 20. Jh, in: Poschmann, A.: *Liturgiegewänder für den Gottesdienst heute*, Trier 2003
- Bouše, Z. B.: *Malá katolická liturgika. Tradice – kritika – budoucnost*, Praha 2002

Oltář

- Triptych diptych, polyptych
- Archa
- Mensa
- Antependium
- Retábl
- Predela
- Sanktuárium/pastoforium

OLTÁŘ

štíťový nástavec
s obrazem

retabulum
(zde portálové)

hlavní
obraz

T tabernákl
— svatostánek

postranní branka

evangelijní
(evangelni)
strana

epištolní
strana

Polyptych

Predella

Antependium

Pastoforium

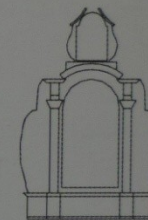
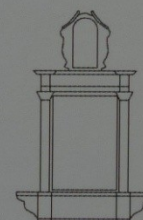
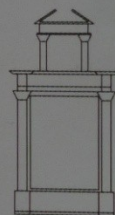
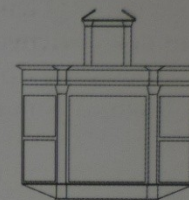
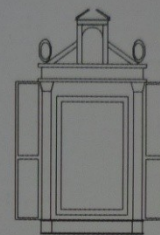
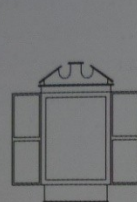

MIESTO ZÁZRAKOV

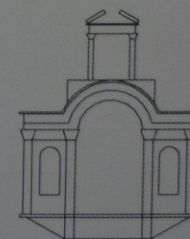
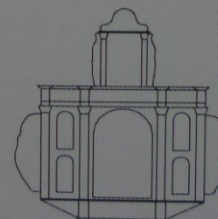
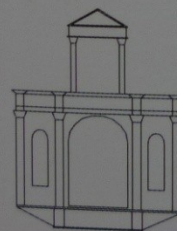
Premeny barokového oltára

BRATISLAVA 2005

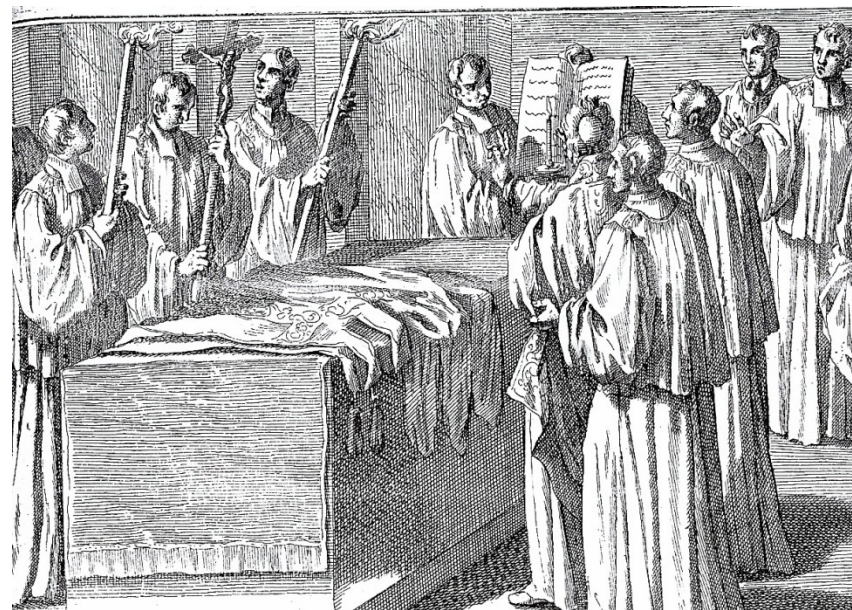
PRÍKLADY
OLTÁRNYCH
RETABULÍ
17. STOROČIA

Liturgické potřeby

- Jako předměty související bezprostředně s průběhem křesťanské bohoslužby musí být vše (včetně parament a kostelního prádla) řádně **posvěceno (benedikováno)**, tedy definitivně vyjmuty z profánní sféry.
- **I když jde o předměty nevyužívané, stále jsou posvátná.**

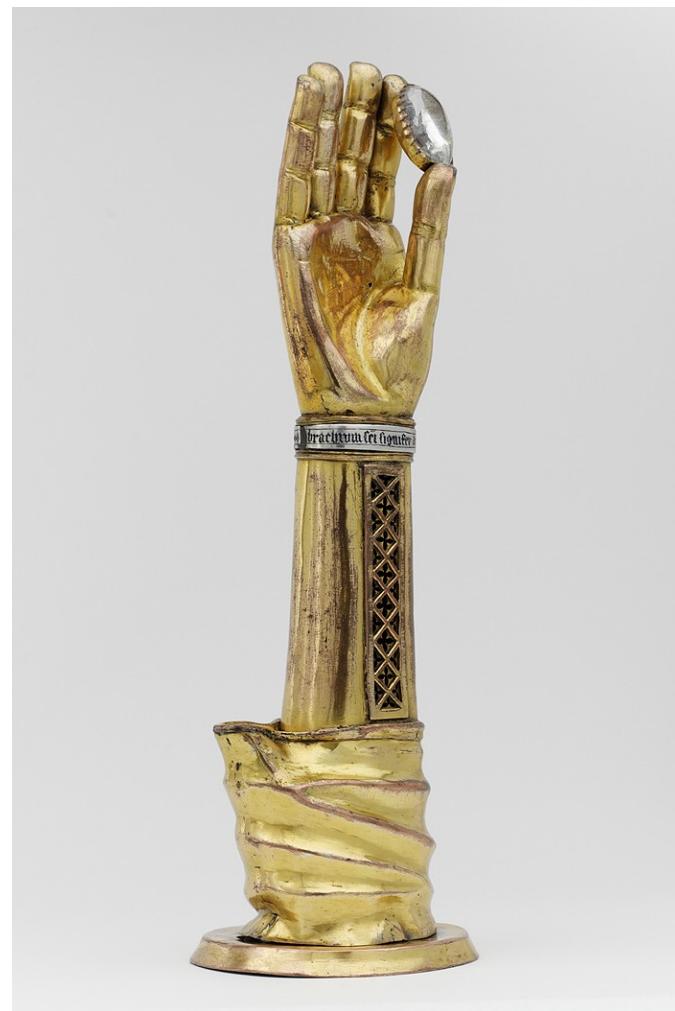
*Žehnání bohoslužebných rouch biskupem,
mědirytina z Pontificale Romanum (Romae 1726)*

- Monstrance

- Relikviář

- Ostensorium

- Kalich
- Paténa

- Ciborium

- Oltářní relikviářový nástavec

- **Pacifikál** (z lat.), schrána, nejčastěji na ostatky či hostie se zobrazením kříže (zvaný odtud, že kněz jej při obřadech dává líbat a říká pax tecum (pokoj s tebou). Něm. Kusstafel

Paramenta – liturgický oděv a potřeby

- **Paramenta** – lat. parare – zdobit
- **Církevní textil:** všechny oděvy a textilní doplňky používané v souvislosti s činností církve, kromě bohoslužebného oděvu sem patří i kněžský oděv užívaný mimo chrám, známý svým propracovaným systémem odlišnosti, jež zdůrazňují různé církevní hodnosti
- **Textil liturgický:** označuje skupinu podstatně užší - pouze svrchní roucha používaná při bohoslužbě (**paramenta**) - jsou zpravidla zhotoveny z cennějších materiálů
- a **tzv. kostelní prádlo (linteamina;** sem patří všechny součásti, které měly být podle starší tradice ze lněného plátna – tj. ustrojení kalicha (korporál, lavabo, purifikatorium), oltáře a spodní oděv kněze (humerál, alba)

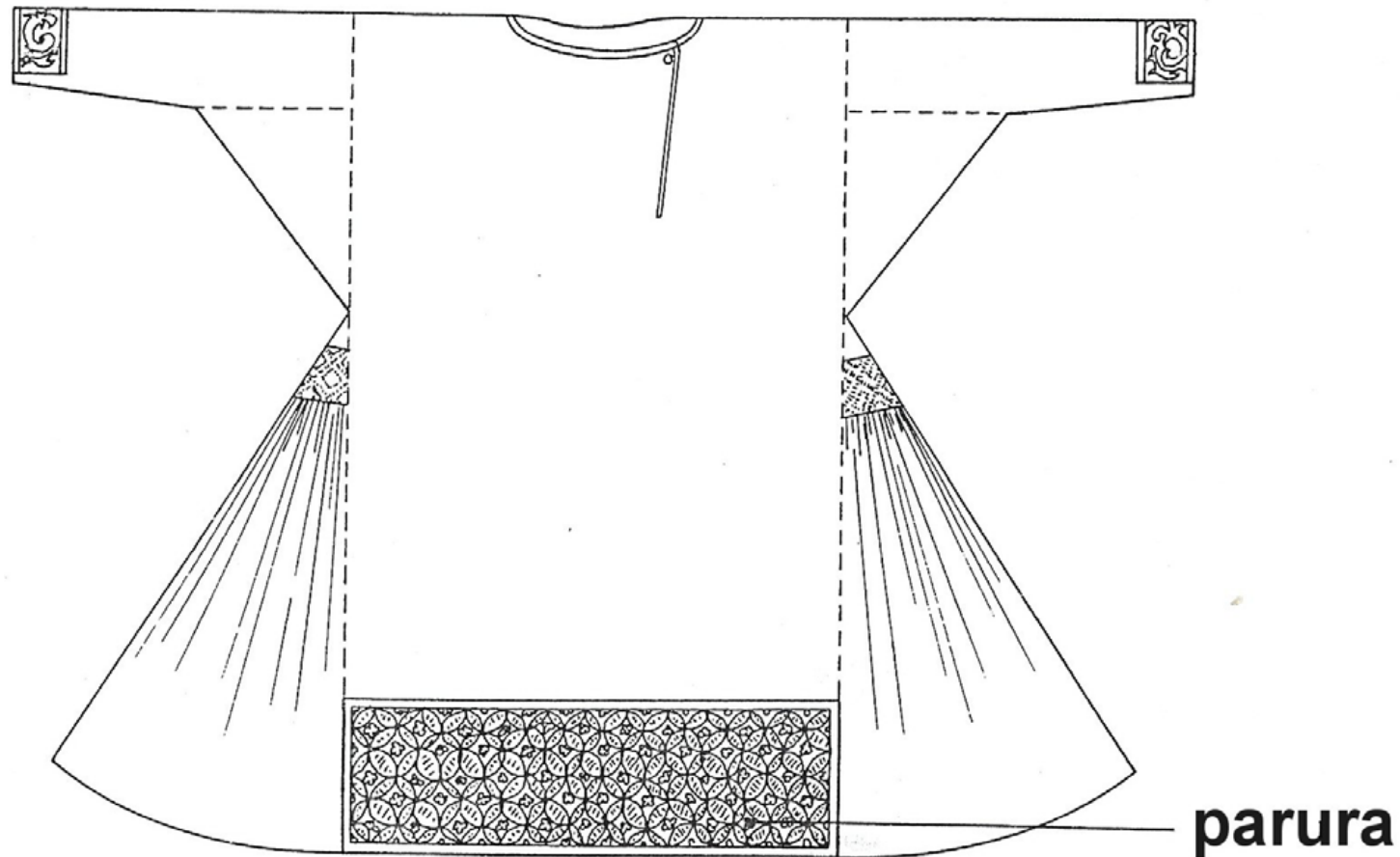

Liturgický průvod. Využití pontifikálního paramentu biskupem a asistujícími kněžími a jáhny

Alba

dlouhé spodní liturgické řasené roucho z jemného bílého plátna s
přiléhavými rukávy

- **Rocheta a superpelice** – dnes tyto dva blízké typy svrchního roucha pro obřady mimo mši splývají v jedno.
- **Superpelice** vznikla v zemích severně od Alp, jako zkrácená forma alby, kterou si oblékali kněží na teple oblečení do chrámu v zimním období (z lat. *super-pellicae, na kožich*)
- **Rocheta** bývala oděvem biskupů, prelátů
- a kanovníků, je obdobného střihu, dnes převážně nižší svěcenci (akolyté, jáhni)

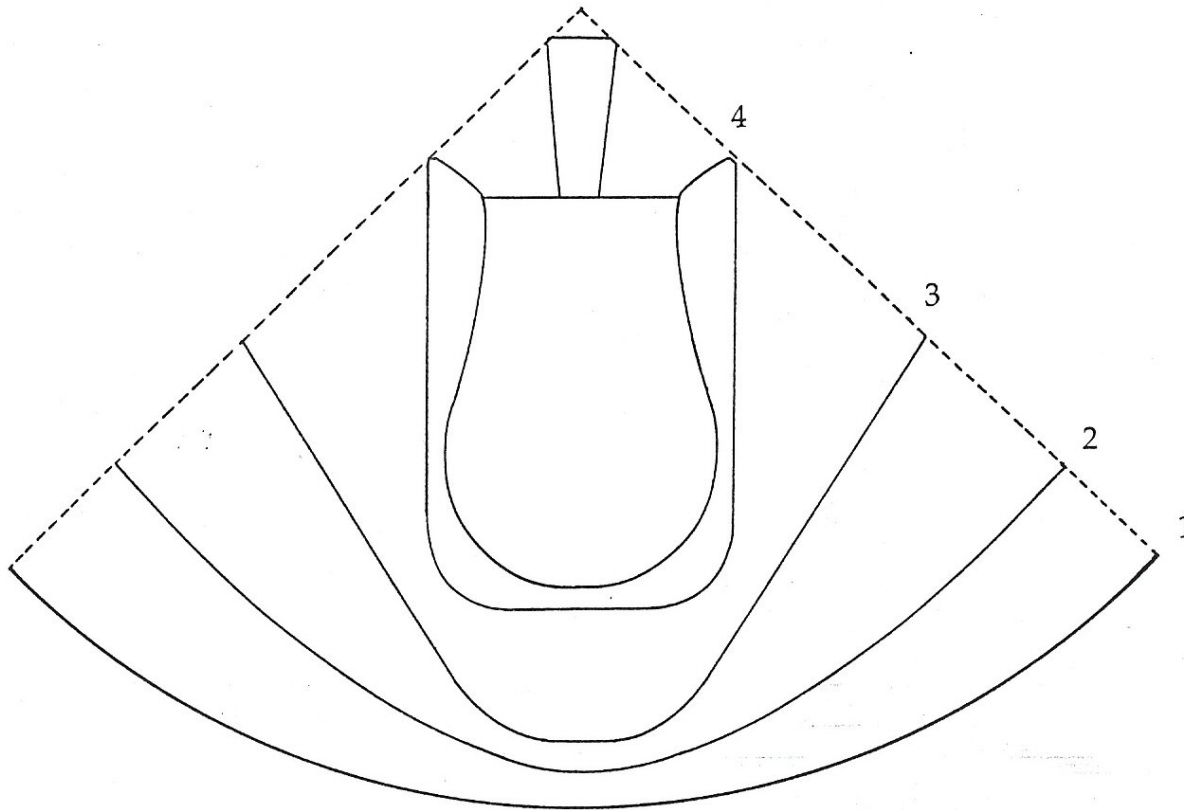
- **Dalmatika a tunicella** – jsou svrchní roucha jáhnů.
- Obě se vyvinuly z římského profánního oděvu, obdoby prosté tuniky.
- K dalmatice často patří ještě tzv. **ověsky (dependence): připomínají** výzdobné prvky starozákonních kněží – levitů (odtud jeden z německých názvů pro dalmatiku – *Levitengewand*).

- **Kasule (ornát, kazule)** – hlavní součást oděvu kněze. Vyvinula se ze starořímského občanského oděvu tzv. *paenula nobilis* – zvonovitého pláště bez rukávů s otvorem pro hlavu, který tělo dokonale zakrýval, odtud jméno (lat. *casula* = domeček). Z původního římského oděvu byl přejat i výzdobný prvek – svislý pruh tzv. **kolumna (nebo teř *colonna*)**, jehož původní funkci bylo zakrytí švu.
- Kasule je nyní výhradní kněžský oděv, ale dříve ji patrně užívaly všechny stupně svěcení.

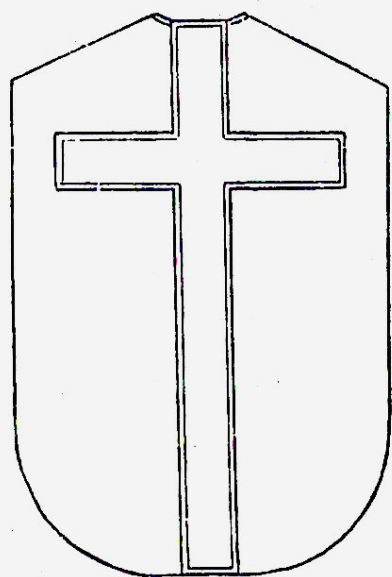
Kasule

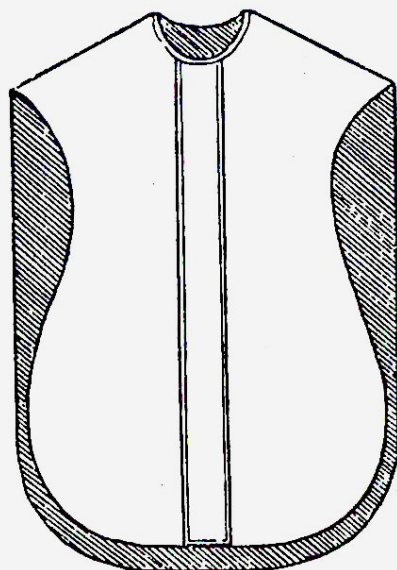
- Vývoj kasule: postupné zkracování od středověké formy po tridentskou
- 1. kolem 1200
- 2. kolem 1300
- 3. kolem 1500
- 4. kolem 1600)

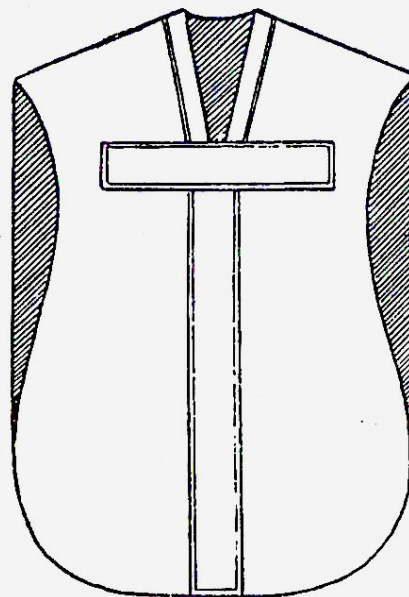
*Regionální odlišnosti formy kasule užívané v potridentské liturgii
(1a-b německá; 2. římská, 3. španělská)*

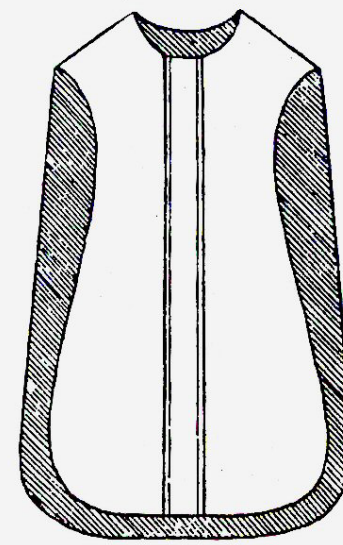
1a

1b

2

3

- **Pluviál (*cappa choralis*)** – podobně jako kasule se z původní římské *paenuly*. Zatímco se však zvonová kasule po stranách zkracovala, pluviál se
- vpředu otevíral, až nabyl podobu širokého pláště vpředu sepnutého sponou (**agrafou**).
- Zpočátku měl vzadu kapuci, která však od 13. století již nesloužila původnímu účelu jako ochrana před deštěm, k čemuž byl pluviál původně určen. Změnila se ve štít, který byl zpravidla bohatě vyšíváný a ukončený střapcem a ve středověku někdy i zvonkem.
- Z liturgického hlediska není pluviál rezervován žádnému svěceni, takže jej může nosit klerik stejně jako biskup. Užívá se zpravidla při obřadech mimo mši a je i chórovým oděvem. Je často rovněž součástí paramentu pontifikálního.

- Štola (*štola*) úzký dlouhý pás tkaniny obvykle v barvě liturgického roucha zdobeny uprostřed a při okrajích křížem. Jde o odznak (insignii) kněze a nosí se podle stupně svěcení různým způsobem: jáhen nosí štolu šikmo od levého ramene k pravému boku, kněz nosil štolu pod ornátem (kasulí) zavěšenou kolem krku, vpředu překříženou a v pase upevněnou cingulem, biskup rovněž pod ornátem zavěšenou kolem krku a volně zpuštěnou podél těla, v pase upevněnou cingulem.
- Různé druhy: zpovědní, pro kázání, pohřební, svatební

- **Manipul** – svým materiálem a způsobem zdobení koresponduje se štolou, již se tvarem podobá, je však kratší (kolem 40 cm), přeloženy v polovici a při spodním okraji sešit tak, aby se dal navléci na levé předloktí. Podobně jako štola je obvykle zdoben třemi křížky. Původně to byl vlastně potní šatek, ale v římské liturgii ho brzy začal užívat vyšší klérus.

- **Cingulum:** dlouhý původně lněný provaz s ozdobnými střípci na koncích, který slouží k přepásání alby.
- **Humerál (*amikt*)** – obdélný šátek (cca 80 x 60 cm) z bílého plátna, kterým si duchovní zakrývá v krčních partiích spodní oděv.

Parament pontifikální

- Soubor liturgických rouch určených ke konání slavných bohoslužeb s velkou asistenci, kterým předsedá biskup nebo hodnostář s právem pontifikálií. Celebujícímu duchovnímu přísluší kasule, štola, manipul a mitra a v průběhu bohoslužby užívá ještě gremiale (event. také rukavice, punčochy a střevíce).
- Pod kasuli má však ještě dalmatiku, tunicellu (zpravidla z tenkeho materialu), rochetu a albu. Přísluhující *presbyter assistens* je oděn pluviálem a štolou, asistující jáhen a podjáhen (*tzv. ministri ad altare*) jsou oděni v dalmatikách, slouží-li mši svatou biskup, jsou přítomni ještě dva další asistující jáhnove (*tzv. diaconi assistentes*) rovněž v dalmatikách (se štolami a manipuly).
- Velký pontifikální parament je pro složen ze 2 pluviálů, 1 kasule, 4 dalmatik, mitry (pretiosy nebo aurifrisiaty), gremiale, 7 štol, 5 manipulů a dalších doplňků (velum, bursa, pala).

- **Mitra** (*infule*) – Jde o zvláštní pokrývku hlavy používanou zvláště při liturgických obřadech.
- **Solideo** (*pileolus*) (z lat. soli Deo – pouze Bohu) - malá pokrývka hlavy ušita z obvykle z hedvábného moire, liší se podle barvy: biskupové a arcibiskupové nosí solideo barvy fialové, kardinálové barvy červené (purpurové) a papež barvy bílé.
- **Kvadrátek**

Bohoslužebná paramenta

- **Antependium** (též *antependium*) – velmi stará ozdoba oltáře zakrývající přední pohledovou stranu oltářního stolu (mensy), nemusí být však jen textilní, ale rovněž z tepaného kovu nebo malované na platně vypnutém na rámu.

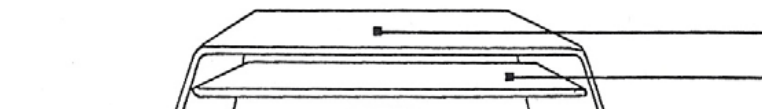
- **Korporál** – je čtvercový šátek zpravidla; uprostřed jedné ze stran je vyšitý drobný (většinou červený) křížek, pokud je vyšit uprostřed, pak jde o tzv. **korporál určený pod monstranci s hostií** pro adoraci Nejsvětější svátosti
- **Bursa** – (*theca corporalis*) čtvercová schránka (obvykle 25 × 25 cm) potažena tkaninou či zdobena výšivkami, do níž se vkládá korporál.
- **Lavabo** – obdélný šátek zpravidla ze lněného běleného plátna, kterým si kněz po obětování po obřadném umývání utírá ruce.
- **Purifikatorium** – obdélný šátek zpravidla ze, kterým kněz kalich a další bohoslužebné nádoby po obřadném očišťování (purifikaci) vytírá do sucha.

bursa

korporál

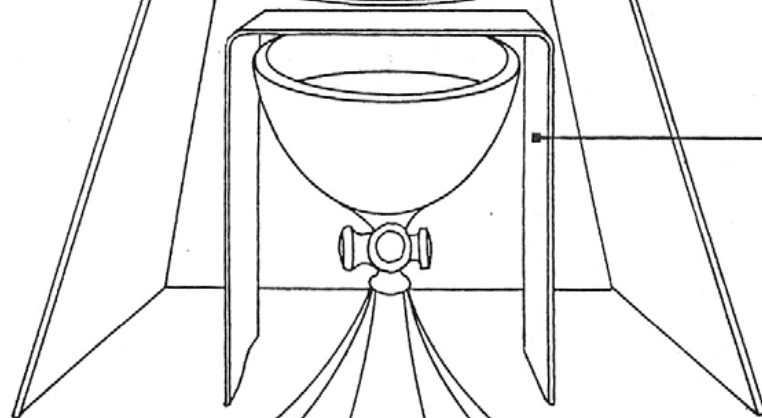
**velum na kalich
pala**

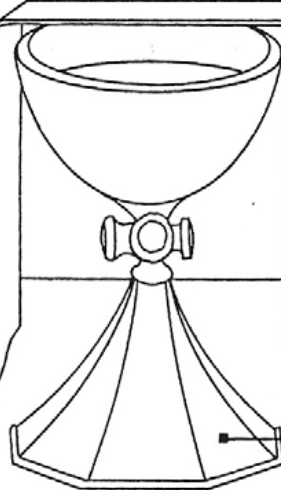
paténa

purifikatorium

kalich

Velum na kalich

Liturgické knihy

- 1. Misál – mešní texty
- 2. Breviář - modlitby
- 3. Ordinales – pravidla bohoslužebného pořádku
- 4. Martyrologia – seznamy mučedníků – dle kalendáře

Misál

- Sakramentář – první sbírka mešních modliteb kněze
- Antifonář - sbírka mešních zpěvů (antifony a responsoria)
- Graduál - sbírka mešních zpěvů dle církevního roku – lat. gradus
- Lekcionář – výběr z evangelií dle církevního roku – pro kázání
- Knihy perikop, též evangelistář – výběr evangelií
- Evangeliář – souhrn všech 4 evangelií
- Epištolář

- Vazba misálu

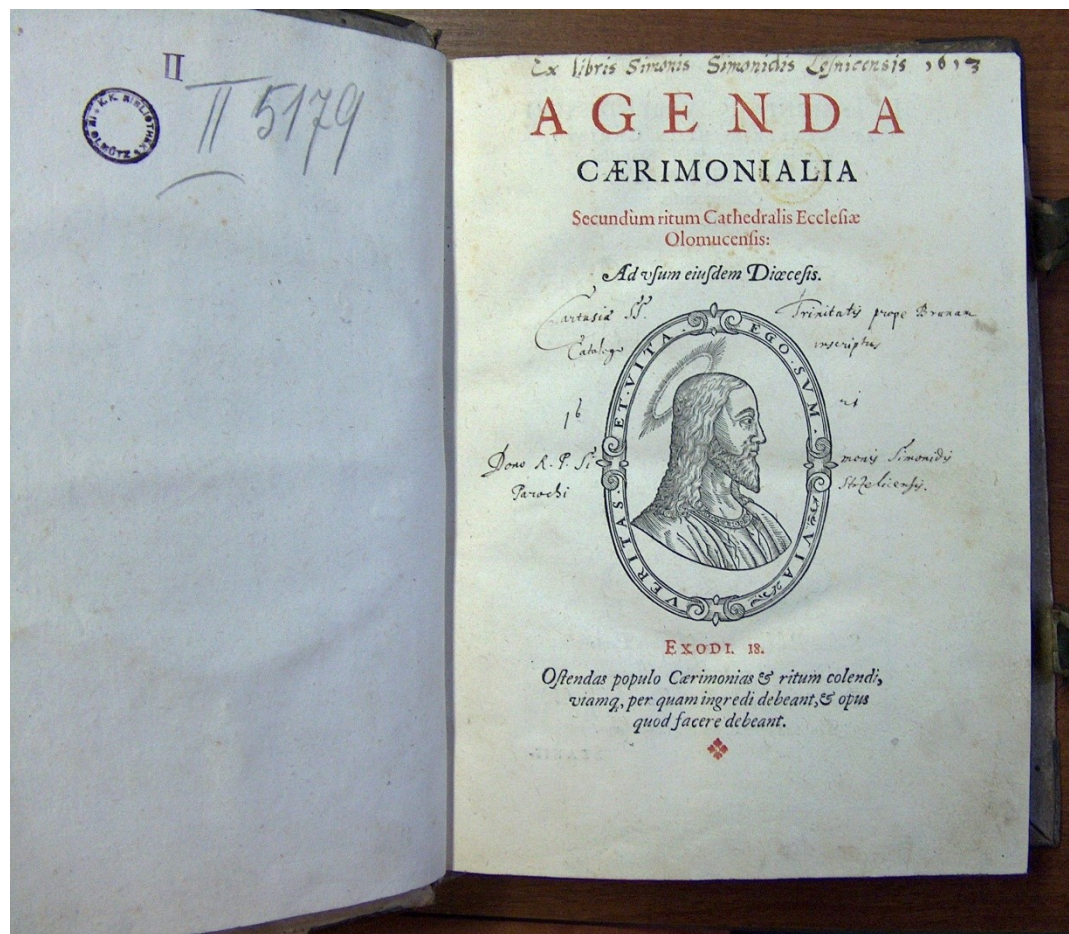
Breviář

- Též: Hodinky, horologium
- Žaltář – žalmy určené k recitaci při mši
- Homiliář - komentované texty z Bible – pro kázání
- Sermologus – texty kázání církevních otců
- Legendář – ukázky ze života světců
- Pasionál – svědectví o církevních mučednících

Ordinales

- Pontifikál
- Rituál
- Penitenciář, penitanciál
- Agenda

Imago Diui Vencellai Martyris.

INDIGETES INTER MORAVOS VT
PRIMVS HABERIS,
HAEC TVA SIC PRECIBVS TEMPLA
PATRESQVE FOVE.

Bene-

BENEDICTIO SALIS ET AQVAE SABBATO, VEL Dominicis diebus per annum :

*Exceptis solemnioribus benedictionibus duorum
Sabbatorum, Paschatis nimirum ac Pen-
thecostes, & diei Epiphaniarum,
quæ suis locis quarantur.*

Sacerdos indutus Alba vel superpelliceo,
& stola circa collum accommodata, de-
bito tempore accedit ad locum, ubi sal &
aqua parata sunt, ibique benedicturus a-
quam primò dicit :

IN nómine Pa-
tris, & Fi-
lii, & Spíritus
sancti. Amen.

Ver. Adiutorium nostrum in nómine Dómini.

Ref. Qui fecit cœlum & terram.

Deinde absolute incipit exorcismus salis.

EXorcizo te creatúra salis, per Deum vi-
uum, per Deum verum, per Deum
sanctum, per Deum qui te per Eliséum pro-
phétam in aquam mitti iussit, vt sanaretur sterilitas
aquæ : vt efficiaris sal exorcizatum in salutem cre-
dentium : vt sis omnibus te suméntibus sanitas ani-
mæ & corpóris, vt effúgiat atque discédât à loco
in quo aspersum fúeris, omnis phantásia & nequi-
tia,

A

tia,

- Ad.: kalendarium, diarium, nekrologium, apod.

Bibliografie

práce se shromažďováním informací – prameny,
literatura – 85% času

- **Osobní bibliografie**
- Norma ČSN
- Specifické normy časopisů a institucí
- Norma čas. Umění
- Individuální norma – lze, ale musí být důsledné

Norma čas. Umění

- **Kniha:** Andreas Tacke, *Der katholische Cranach. Zu zwei Großaufträgen von Lucas Cranach d. Ä, Simon Franck und der Cranach-Werkstatt (1520-1540)*, Mainz 1992.
- **Časopisový článek:** Jarmila Vacková Epitafní obrazy v předbělohorských Čechách, *Umění* XVII, 1969, s. 138-154.
- **Článek ve sborníku:** Jan Royt, Horní město Jáchymov. Reformace a umění, in: Jaromír Homolka et al. (ed.), *Gotika v severních Čechách*, Ústí nad Labem 2001, s. 351-359.

Nejčastější bibliografické zkratky

- Ibidem
- Idem
- Eadem
- Iidem
- S. l.
- S. d.
- B. n.
- Nepagin.
- nefol.
- f.; p.; sl.
- Ed., eds., edd.
- et al.

Nejčastější bibliografické zkratky

- Ibidem – tamtéž (případně op. cit.; c. p.)
- Idem – tentýž
- Eadem – tatáž
- Iidem – titíž
- S. l. sine loco – bez uvedení místa vydání (b. m.)
- S. d. sine dato – bez uvedení data vydání (b. d.)
- B. n. – bez uvedení nakladatele
- nepagin., nestr. – nestránkováno
- nefol. - nefoliováno – recto, verso
- f. – folio; p. pagina; s.; sl.;
- Ed., eds., edd. – vydavatelé
- et al. – et alia – a další = a kol.

Umět pracovat s prameny a literaturou a „umění psát“

- Excerptce
- Citace
- Kontrola – verifikace – kritika literatury
- Plagiátorství: automatické/nevědomé x úmyslné

Prameny a historické texty

- **Transliterace:** druh přepisu, v němž je zachována grafická podoba textu, všechna písmena ve stejném pořadí, velikosti (tj. dodržujeme rozdíl mezi maiuskulními a minuskulními písmeny), dodržujeme interpunkci, přehlásky atd.), dodržujeme původní interpunkci, respektujeme hranice slov
- **Transkribce:** přepis, jehož zvuková podoba (tj. čtený text) je identický se zvukovou podobou původního pramene, grafika předlohy je zjednodušena s ohledem na dnešní pravopisná pravidla
- *Czeske rzeczi – české řeči; mee hrzijbie – mé hříbě; gest – jest, gde – kde; newyminiuge – nevymiňuje* apod.
Podobně v němčině: *vnnd – und, inn – in, ffürst – f ü rst*

Historické datování

- Odlišné a složité – středověk a raný novověk – nejčastější normy určování data:
- Průběžné
- Dle svátků
- Dle římského datování

= specifické názvosloví

RUKOVĚŤ

KŘEŠŤANSKÉ

CHRONOLOGIE

SEPSAL
GUSTAV FRIEDRICH

PASEKA
PRAHA / LITOMYŠL
1997

Dny v týdnu:

- Neděle – feria prima, dies solis
- Pondělí – feria secunda, dies Lunae
- Úterý – f. tertia, dies Martis
- Středa – f. quarta, dies Mercurii
- Čtvrtek – f. quinta, dies Iovis
- Pátek – f. sexta, dies Veneris
- Sobota – f. septima, dies Saturni

Datace dle svátků

Církevní svátky:

sanktorál – pevná data (svatí, Vánoce, mariánské svátky apod.)

temporál – Velikonoce, letnice – od 1. neděle po 1. jarním úplňku

- *ferii secundi **post** Sancte Wenceslai* = 30. září
- *ferii secundi **ante** Sancte Wenceslai* = 26. září

!/? *feria secunda post Nativitatem Christi*

!/? *dies secunda post Nativitatem Christi*

Den před – večer, předvečer, vigilie, dies pro festa, pridie, nox, predie,
Abdnd, Nacht, Bannfasten

Den poté – nazejtří, cras festi, dies secunda, dies alter

Pondělí – zvl. den po svátku – dies octava (osmý den), Achtet – např. „v
oktávě po Narození Páně“

ad... např. čtrnáct dní po svátku = kvindéna, dies quintadecima (tj. 15ý den)

Seznam svátků, výklad chronologických názvů,
spolu věcný obsah spisu.

(Česky, německy i latinsky).

A

- Abachuch proph. 15 Led. (Mohuč).
 Abdona muč. (Abdon et Sennen)
 30 Čce.
 abend, abint, abunt, abont, předvečer,
 vigilia.
 Abend heiliger, štědrý den (štědrý
 večer) 24 Pros.
 abend des abendes, previgilia, před-
 předvečer.
 aberest, aberoll, v. abrellen.
 ablasswoche, v. antlasswoche.
 Abraham, Isáka a Jakuba (Abram,
 Isaac, Jacob patr.) 6 Říj.
 abrellen, abrello, abrille, abrulle, aberest,
 aberoll, měs. Duben.
 Absolutionis dies, v. Dies ab: olutionis.
 accensio lune, novoluní.
 Accipite jocunditatem, (Ž. 77, 1), úterý
 po sv. Duše.
 ackermond, měs. Březen.
 acte tag v. achte tag.
 Actentag, v. Agenthentag.
 Adalberti v. Vojtěcha.
 Adama a Evy 24. Pros.
 Adamstag, popeleční středa.
 adaperiat Dominus cor vestrum (res-
 pons.), neděle po 27 Září.
 Adauka 30 Srp. v. Štastného a Zbož-
 něho.
 Adelara bisk. muč. 20 Dub. (Mohuč).
 Adelgundy panny 30 Led.
 Adelheidis imp., Adléty císař. 16 Pros.
 (v diec. Magdeb. 17 Pros.)
 Adelphi ep., Adolfa bisk. 29 Srp.
 adiectiones lune v. str. 50.
 — solares v. str. 44.
 Adiutorium nostrum in nomine Do-
 mini (Ž. 123, 8), začátek bohosl. na
 popeleční středu.
 Adorate Dominum (deum) omnes an-
 geli (Ž. 96, 8) 2. neděle po oktávě
 Tří králů. (V 16. stol. bývá tak na-
 zývána i 2. ned. po Třech kr.)
 Adorate secundum atd. v. Dominica.
 Adoratio magorum, Tří králův, 6 Led.
 — crucis na Velký pátek.
 Adoratus dies, v. Dies adoratus.
 Adriana muč. 4 Bř.
 — a spol. 8 Září; v diec. Vratisl. též
 7 Září; v diec. Branib. 18 Září.
 Ad te levavi v. Dominica.
 Adventus Domini I, II, III, IV; v. Do-
 minica.
 — Spiritus sancti, obyčejně neděle
 svatodušní jako svátek pohyblivý;
 ale v některých starších kalendá-
 řích jako stálý svátek den 15 Kv.
 Aegidii, v. Jiljí.
 Aegyptiaci dies, v. Dnové nešťastní.
 aera hispanica v. str. 71.
 — martyrum v. str. 70.
 Aetentag, v. Agethentag.
 afend, afint, předvečer, vigilia.
 Aferntag, Afruntag, Afry 7 Srp.
 Affertstg, Affterstag, na nebe vzstou-
 pení Páně.
 afftermontag, úterý.
 afftersontag, pondělí.
 Afry p. a muč., Afry a Donata, 7 Srp.;
 Afry obrácení (conversio) 26 Říj.
 Agapita, Agaptentag, Agapitus,
 18 Srp.
 Agatona muč. 17 Pros.
 Agaty v. Háty.
 agest, agst, měs. Srpen.
 Agethentag, Agthentag, Agtuntag, Ac-
 tentag, Háty 5 Ún.
 Agnes, v. Anežky.

Specifická terminologie „nedělí velikonočních“

- - předpostí – 9. neděle před V. (3 týdny) – 3. neděle je neděle Masopustní
- - půst
- - Velikonoce

6 postních nedělí - Popeleční středa – před 1. z nich

- 6. postní neděle = Palmarum – Květná n.

Svatý týden zakončený nedělí Resurrectio (Boží Hod Velikonoční)

8 povelikonočních nedělí

- 2. Misericordia
- 3. Jubilate
- 5. Rogate – čtvrtek po ní – Ascendio Dni
- 7. Pentacostes – Letnice
- 8. Svátek N. Trojice – čtvrtek po ní je svátek Božího Těla

Římský kalendář

- 7bris; Xber
- Kalenda – 1. den v měsíci
- Ante, post – odpočítávání
- Např. *Datum XVI ante Kalendas Ianuarii*
A.D.MCCXII = 17. 12. 1211